

"Malûmdur ki, bir taburda on millet bulunsa, ayrı ayrı teçhiz etmesi on tabur kadar güç olduğundan, âciz insanlar, ister istemez bir tarzda teçhize mecbur olmuşlar." cümlesini izah eder misiniz?

"Malûmdur ki, bir taburda on millet bulunsa, ayrı ayrı teçhiz etmesi on tabur kadar güç olduğundan, âciz insanlar, ister istemez bir tarzda teçhize mecbur olmuşlar. Halbuki Hayy u Kayyum, şu muhteşem ordusu içinde, üç yüz binden ziyade milletlere ayrı ayrı teçhizat-ı hayatiyeyi veriyor. Hem külfetsiz, müşkülâtsiz, kolay bir tarzda, hafif bir şekilde, gayet hakîmâne ve intizamperverâne veriyor."(1)

Her askere ayrı bir elbise, ayrı bir bot, ayrı bir silah verilse, asker sayısınca tekstil, ayakkabı fabrikası ve silah sanayisi kurulması gerekir ki; buna hiçbir devletin ve milletin gücü ve serveti yetmez. Bu yüzden her devlet askerine bir tip elbise, bir tip bot, bir tip silah veriyor, yani birlikte kolaylık ve suhulet varken, çoklukta zorluk var hükmü burada çok açık bir şekilde görülüyor.

Ama bu durum Allah'ın kudreti açısından tersinden işliyor. Allah yüzbinlerce canlı türünün elbisesini ayrı, rızkını ayrı, silahını ayrı, terbiyesini ayrı olarak veriyor ve bu mükemmel bir intizam ve ahenk içinde işliyor.

File çok büyük bir elbise diken Allah, gözle görülmeyecek kadar küçük bir mikroba dahi küçük bir elbise diyor. Fili tonlarca ağaç ve bitki ile beslerken, küçük bir karıncayı küçük bir ekmek kırıntısı ile besliyor, aslana pençe ve diş silahını verirken, yılanı zehir silahını takmış...

Bütün bunları düşündüğümüzde; Allah'ın ne kadar kudret ve azamet sahibi olduğunu görüyor ve O'nun sonsuz kudreti karşısında bizce en zor bir işin, O'na ne kadar kolay ve basit olduğunu idrak ediyoruz. Allah kainatta zıtları cem ederek iş yapıyor ki; bu işler aciz ve zayıf olan sebeplerden bilinmesin.

(1) bk. [Mektubat, Yirminci Mektup, İkinci Makam.](#)